NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 29. januára 2009 [1]

I — Úvod

1. Predtým, než bol vydaný rozsudok vo veci C (C-435/06) [2], Korkein hallinto-oikeus (najvyšší správny súd Fínska) opätovne podal na Súdny dvor návrh na začatie konania o prejudiciálnych otázkach týkajúcich sa výkladu nariadenia Rady ES č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000. [3]

2. Prvá otázka predložená vnútroštátnym súdom je otázka, na ktorú rozsudok C odpovedá kladne, a to či sa nariadenie č. 2201/2003 vzťahuje na opatrenia na okamžité prevzatie detí a ich umiestnenie do starostlivosti, ktoré vo vnútroštátnom práve patria do pôsobnosti verejného práva. Naproti tomu ďalšie otázky týkajúce sa výkladu ustanovení týkajúcich sa určovania právomoci súdov na účely prijatia takýchto opatrení sú nové. Zvlášť nevyhnutné bude spresniť pojem „obvyklý pobyt“ dieťaťa, ktorý predstavuje hlavné kritérium určovania medzinárodnej právomoci. Ďalšie otázky sa týkajú možnosti prijatia ochranných opatrení súdom, ktorý nemá právomoc konať vo veci samej.

II — Právny rámec

A — *Právo Spoločenstva*

3. Odôvodnenie č. 12 nariadenia č. 2201/2003 vyjadruje úvahy, o ktoré sa opierajú príslušné pravidlá rozdelenia právomocí takto:

„Kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali

1 — Jazyk prednesu: nemčina.
2 — Rozsudok z 27. novembra 2007, Zb. s. I-10141.
3 — Ú. v. ES L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243, zmenené a doplnené nariadením Rady (ES) č. 2116/2004 z 2. decembra 2004 (Ú. v. EÚ L 367, s. 1). Nariadenie č. 2201/2003 je takisto známe pod názvom „nariadenie Brusel IIa“.

najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.“

4. Nasledujúce ustanovenia nariadenia č. 2201/2003 majú na účely tejto veci osobitný význam:

„Článok 1

Rozsah pôsobnosti

1. Toto nariadenie sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na:

…

b) nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností.

…“

„Článok 8

Všeobecná právomoc

1. Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.

2. Odsek 1 sa uplatňuje s výhradou ustanovení článkov 9, 10 a 12.2.“

„Článok 13

Právomoc založená na prítomnosti dieťaťa

1. Ak nemožno určiť obvyklý pobyt dieťaťa a právomoc nemožno založiť podľa článku 12, právomoc majú súdy členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza.

2. Odsek 1 sa vzťahuje aj na deti utečencov a deti, ktoré sa dostali do cudziny v dôsledku nepokojov v ich domovskom štáte.“

„Článok 17

Skúmanie právomoci

Ak sa začalo konanie na súde členského štátu vo veci, v ktorej podľa tohto nariadenia nemá právomoc konať, a ktorá patrí podľa tohto nariadenia do právomoci súdu iného členského štátu, súd aj bez návrhu vyhlási, že nemá právomoc.“

„Článok 20

Predbežné opatrenia vrátane ochranných opatrení

1. V naliehavých prípadoch nebránia ustanovenia tohto nariadenia súdom členského štátu prijať predbežné opatrenia, vrátane ochran-

ných opatrení, s ohľadom na osoby alebo majetok v tomto štáte, ktoré sú dostupné podľa práva tohto členského štátu, aj keby podľa tohto nariadenia mal právomoc rozhodovať vo veci samej súd iného členského štátu.

2. Platnosť opatrení uvedených v odseku 1 zanikne, len čo súd členského štátu, ktorý má právomoc podľa tohto nariadenia rozhodovať vo veci samej, prijal opatrenia, ktoré považoval za primerané.“

III — Skutkový rámec a prejudiciálne otázky

5. Podľa zvlášť stručného opisu figurujúceho v návrhu na začatie prejudiciálneho konania sú skutkové okolnosti, ktoré dali podnet ku konaniu vo veci samej, nasledujúce:

6. A je matkou C, D a E. A a deti pôvodne bývali spolu s F, nevlastným otcom detí, vo Fínsku. Z dôvodu násilia zo strany nevlastného otca boli deti už raz prevzaté do starostlivosti štátu. Neskôr bolo prevzatie do starostlivosti prerušené. V roku 2001 sa rodina presťahovala do Švédska. V lete 2005 sa rodina vrátila do Fínska, pôvodne s úmyslom stráviť tam dovolenku. Vo Fínsku bývala rodina v obytných prívesoch v rôznych kempingoch a u rodinných príslušníkov. Deti nechodili do školy. Dňa 30. októbra 2005 rodina podala žiadosť o ubytovanie na orgány sociálnych služieb fínskej obce Y.

7. Rozhodnutiami zo 16. novembra 2005 perusturvalautakunta (výbor na zaručenie základných sociálnych práv) prevzal C, D a E do okamžitej starostlivosti a umiestnil ich do pestúnskej starostlivosti na základe článku 18 lastensuojelulaki (fínsky zákon o ochrane detí, ďalej len „zákon o ochrane detí“) z dôvodu, že boli opustené. Účelom tohto prevzatia bolo tiež objasniť situáciu detí.

8. A a F žiadali zrušenie rozhodnutí týkajúcich sa okamžitého prevzatia do starostlivosti. Rozhodnutím z 15. decembra 2005 perusturvalautakunta zamietol návrh na zmenu a prevzal deti do starostlivosti na základe článku 16 zákona o ochrane detí a nariadil ich umiestnenie do detského domova. A a F podali na hallinto-oikeus (správny súd) opravný prostriedok proti tomuto rozhodnutiu, ktorý bol zamietnutý.

9. Na základe opravného prostriedku proti tomuto rozhodnutiu Korkein hallinto-oikeus

návrhom z 22. novembra 2007 predložil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

1. a) Použije sa nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (nariadenie Brusel IIa) na výkon takého rozhodnutia, o aké ide vo veci samej, vo všetkých jeho častiach, ak toto rozhodnutie o okamžitom prevzatí dieťaťa do starostlivosti a jeho umiestnení mimo vlastnej rodiny je prijaté formou jediného rozhodnutia v rámci pravidiel verejného práva na ochranu detí,

   b) alebo je nariadenie vzhľadom na svoj článok 1 ods. 2 písm. d) použiteľné len na časť rozhodnutia, ktorá sa týka umiestnenia mimo vlastnej rodiny?

2. Ako sa má v práve Spoločenstva vykladať pojem „obvyklý pobyt“ uvedený v článku 8 ods. 1 v spojení s článkom 13 ods. 1 nariadenia, najmä ak sa trvalé bydlisko dieťaťa nachádza v jednom členskom štáte, ale dieťa býva v inom členskom štáte, v ktorom vedie kočovný život?

3. a) Za predpokladu, že obvyklý pobyt dieťaťa nie je v tomto inom členskom štáte, za akých podmienok možno v tomto členskom štáte vykonať okamžité ochranné opatrenie (prevzatie do starostlivosti) podľa článku 20 ods. 1 nariadenia?

   b) Sú ochrannými opatreniami v zmysle článku 20 ods. 1 nariadenia len také opatrenia, ktoré môžu byť nariadené podľa vnútroštátneho práva a sú ustanovenia vnútroštátneho práva týkajúce sa týchto opatrení záväzné v prípade uplatnenia tohto článku?

   c) Musí sa po nariadení ochranného opatrenia vec *ex offo* postúpiť súdu príslušného členského štátu?

4) V prípade, že súd členského štátu nemá žiadnu právomoc, treba žalobu zamietnuť ako neprípustnú alebo sa musí vec postúpiť súdu iného členského štátu?

10. V priebehu konania na Súdnom dvore fínska, nemecká, grécka a talianska vláda, vláda Spojeného Kráľovstva, ako aj Komisia Európskych spoločenstiev predložili svoje pripomienky.

IV — Právne posúdenie

A — *O prvej prejudiciálnej otázke*

11. Prvá otázka je v podstate totožná s prvou otázkou vo veci C-435/06. Súdny dvor na túto otázku vo svojom rozsudku z 27. novembra 2007 [4], vydanom päť dní po prijatí rozhodnutia o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, odpovedal takto:

„Článok 1 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, zmeneného a doplneného nariadením Rady (ES) č. 2116/2004 z 2. decembra 2004, sa má vykladať v tom zmysle, že pod pojem ‚občianske veci' v zmysle tohto ustanovenia patrí rozhodnutie prijaté formou jediného rozhodnutia v rámci predpisov verejného práva týkajúcich sa ochrany detí, ktorým sa nariaďuje okamžité prevzatie dieťaťa a jeho umiestnenie mimo vlastnej rodiny do pestúnskej starostlivosti."

12. Na prvú otázku v tejto veci je opodstatnené odpovedať v tom istom zmysle.

B — *O druhej prejudiciálnej otázke*

13. Svojou druhou otázkou vnútroštátny súd žiada o výklad pojmu „obvyklý pobyt" dieťaťa, s ktorým článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 spája právomoc súdov [5] predmetného členského štátu na účely prijímania rozhodnutí vo veciach rodičovských práv a povinností. Tento výklad má zároveň vplyv na právomoc súdov členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza bez toho, aby tam malo

4 — Citovaný v poznámke pod čiarou 2 vyššie.

5 — Za „súd" sa v zmysle nariadenia č. 2201/2003 považujú v súlade s jeho článkom 2 bodom 1 všetky orgány v členských štátoch s právomocou vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti tohto nariadenia podľa článku 1.

obvyklý pobyt. Podľa článku 13 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 len samotná prítomnosť zakladá právomoc totiž len vtedy, ak nemožno určiť žiadne iné miesto obvyklého pobytu dieťaťa.

14. Nariadenie č. 2201/2003 neobsahuje žiadnu definíciu pojmu „obvyklý pobyt“. Použitie prídavného mena „obvyklé“ umožňuje jednoducho dospieť k záveru, že bydlisko musí vykazovať určitú stabilitu alebo pravidelnosť.

15. V rozpore s tvrdením vlády Spojeného kráľovstva z neexistencie definície nevyplýva, že tento pojem nemôže byť predmetom žiadneho právneho výkladu a že jeho význam nemôže ísť nad rámec bežného významu týchto slov. Skôr je potrebné spresniť význam tohto pojmu s prihliadnutím na jeho účel, ako aj na štruktúru nariadenia č. 2201/2003. Vláda Spojeného kráľovstva však správne zdôrazňuje, že výklad musí vnútroštátnemu súdu ponechať dostatočný priestor pre voľnú úvahu, aby mu umožnil prihliadať na všetky relevantné skutkové okolnosti predmetnej veci.

1. Zásady, z ktorých vychádzajú pravidlá rozdelenia právomocí podľa nariadenia č. 2201/2003 na účely prijímania rozhodnutí vo veci rodičovských práv a povinností

16. Deti potrebujú osobitnú ochranu a pomoc svojich rodičov, alebo ak si tí neplnia povinnosti, pomoc štátu alebo tretích osôb, do ktorých opatery boli zverené. Ak sú vo veciach rodičovských práv a povinností nevyhnutné súdne rozhodnutia, je potrebné sa čo najviac vyhnúť zdĺhavým súdnym konaniam, aby sa na minimum obmedzili všetky prekážky vývoja dieťaťa.

17. Vo veciach, ktoré vykazujú väzby s viacerými členskými štátmi, zaručuje nariadenie č. 2201/2003 jednoznačné a taxatívne určenie medzinárodnej právomoci súdov, čo je prvá podmienka potrebná na rýchle prijímanie súdnych rozhodnutí v záujme dieťaťa. V dôsledku toho je potrebné podať samostatný výklad pojmov, ktoré v tejto súvislosti používa nariadenie č. 2201/2003, bez odvolávania sa na vnútroštátne právo, aby bol zaistený jednotný výklad a uplatňovanie pravidiel rozdelenia právomocí a aby sa predišlo akýmkoľvek kompetenčným sporom. [6]

18. Ako to konkrétne zdôrazňuje jeho odôvodnenie č. 12, nariadenie č. 2201/2003 na prvom mieste priznáva právomoc súdom

6 — Pozri v tomto zmysle rozsudok C, citovaný v poznámke pod čiarou 2, body 46 a 47.

členského štátu, v ktorom má dieťa svoj obvyklý pobyt. Z dôvodu geografickej blízkosti sa totiž tieto súdy vo všeobecnosti považujú za viac spôsobilé na posúdenie opatrení, ktoré treba prijať v záujme dieťaťa.

19. Pojem „obvyklý pobyt“ treba vykladať vo svetle tohto cieľa, ktorý hrá rozhodujúcu úlohu nielen pri založení všeobecnej právomoci podľa článku 8 nariadenia č. 2201/2003, ale aj s ohľadom na ďalšie, priamo alebo nepriamo súvisiace právomoci (článok 9, 10 a 13).

20. Od obvyklého bydliska je potrebné odlišovať jednoduchú prítomnosť. Od prítomnosti dieťaťa v členskom štáte sa tiež určite odvodzuje geografická blízkosť súdov tohto štátu. Táto súvislosť však nemá rovnakú kvalitu ako súvislosť s obvyklým bydliskom. Práve preto článok 13 nariadenia č. 2201/2003 priznáva súdom štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, len subsidiárnu právomoc, ktorá zaniká po zistení obvyklého bydliska v inom štáte.

21. Na účely odlíšenia právomoci vyplývajúcej z článku 8 a právomoci vyplývajúcej z článku 13 nariadenia č. 2201/2003 je teda potrebné objasniť kritériá, ktoré pobytu dieťaťa prepožičiavajú povahu „obvyklého“ pobytu a tak ho odlišujú od obyčajnej, menej stabilnej prítomnosti.

2. Vzťahy nariadenia č. 2201/2003 s medzinárodnými dohovormi

22. V čase prijímania nariadenia č. 2201/2003 už existovalo niekoľko medzinárodných dohovorov, ktoré sa uplatňovali na veľký počet členských štátov, dokonca na všetky, a ktoré obsahovali ustanovenia týkajúce sa súdnej právomoci v oblasti rozhodnutí o rodičovských právach a povinnostiach. Nariadenie č. 2201/2003 čiastočne tieto ustanovenia nahradilo vo vzťahoch medzi členskými štátmi; čiastočne sa začlenilo aj medzi pravidlá mnohostrannej povahy.

23. Predmetné medzinárodné dohovory v každom prípade predstavujú dôležitý prvok vo vývoji nariadenia č. 2201/2003. Navyše je potrebné koherentne vymedziť pôsobnosť jednotlivých nástrojov. To predpokladá jednotný výklad pojmu „obvyklý pobyt,“ na ktorý sa odvolávajú tak medzinárodné dohovory, ako aj nariadenie č. 2201/2003.

24. Z vecného hľadiska sa nariadenie č. 2201/2003 v tejto oblasti inšpiruje najmä dohovorom o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa uzavretým v Haagu 19. októbra 1996 [7] (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 1996“) [8]. Článok 5 ods. 1 dohovoru z roku 1996 rovnako ako článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 priznáva právomoc predovšetkým súdom štátu, v ktorom má dieťa svoj obvyklý pobyt.

25. Podľa článku 61 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 toto posledné menované má prednosť pred Haagskym dohovorom z roku 1996, ak má dotknuté dieťa svoj obvyklý pobyt na území členského štátu. V tom istom zmysle článok 52 ods. 2 a 4 dohovoru z roku 1996 umožňuje členským štátom uplatňovať na deti, ktoré majú obvyklý pobyt v Spoločenstve, ustanovenia práva Spoločenstva týkajúce sa rozdelenia právomocí.

26. Ako správne uvádzajú fínska, nemecká a grécka vláda, ako aj vláda Spojeného kráľovstva, pojem „obvyklý pobyt“ je potrebné vykladať jednotne, aby bolo možné koherentne odlíšiť pôsobnosť Haagskeho dohovoru z roku 1996 od pôsobnosti a nariadenia č. 2201/2003, a zabrániť tak kompetenčnému konfliktu medzi súdmi členských štátov a súdmi iných štátov, ktoré podpísali Haagsky dohovor z roku 1996 [9].

27. Je potrebné pripomenúť aj tri ďalšie medzinárodné dohovory, ktorých vzťahy s nariadením č. 2201/2003 sú upravené jeho článkom 60:

— Dohovor o právomociach orgánov a rozhodnom práve vo veciach ochrany maloletých uzavretý v Haagu 5. októbra 1961 [10] (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 1961“) [článok 60 písm. a)],

7 — Rozhodnutie Rady 2008/431/ES z 5. júna 2008 (Ú. v. EÚ L 151, s. 36) oprávňuje členské štáty, ktoré ešte nepristúpili k dohovoru z roku 1996, aby ho v záujme Spoločenstva ratifikovali a aby k nemu pristúpili. Text dohovoru sa nachádza v prílohe k rozhodnutiu 2008/431/ES (Ú. v. EÚ L 151, s. 39).

8 — Návrh Komisie na nariadenie Rady o právomoci, uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/200 a mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 44/2001, pokiaľ ide o vyživovaciu povinnosť [KOM(2002) 222 v konečnom znení]. Pozri tiež návrhy, ktoré som predniesla 20. septembra 2007 vo veci C, citované v poznámke pod čiarou 2, bod 49.

9 — Pozri, pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa rozsahu pôsobnosti, moje návrhy vo veci C, citované v poznámke pod čiarou 8, bod 50.

10 — *Actes et documents de la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé*. 1960, zv. IV (francúzska verzia je dostupná na adrese http://www.hcch.net/index_fr.php?act=conventions.pdf&cid=39).

— Európsky dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí týkajúcich sa starostlivosti o deti a o obnove starostlivosti o deti uzavretý v Luxemburgu 20. mája 1980 [11] (ďalej len „Európsky dohovor z roku 1980“) [článok 60 písm. b)],

— Dohovor z 25. októbra 1980 o občiansko-právnych aspektoch medzinárodných únosov detí, uzavretý v Haagu 25. októbra 1980 [12] (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 1980“) [článok 60 písm. e)].

28. Podľa článku 60 nariadenia č. 2201/2003 má nariadenie vo vzťahoch medzi členskými štátmi prednosť pred týmito dohovormi v rozsahu, v akom sa tieto dohovory týkajú vecí upravených týmto nariadením.

29. Haagsky dohovor z roku 1996 má svoje korene v Haagskom dohovore z roku 1961. [13] Haagsky dohovor z roku 1961 už určoval právomoc najmä podľa obvyklého bydliska. Európsky dohovor z roku 1980 používa kritérium obvyklého bydliska vo veci návratu unesených detí rovnako ako Haagsky dohovor z roku 1980.

30. Článok 11 nariadenia č. 2201/2003 sa konkrétne inšpiruje Haagskym dohovorom z roku 1980 a preberá jeho smerovanie, ako to

11 — Francúzska verzia je dostupná na adrese http://www.conventions.coe.int/Treaty/fr/Treaties/Html/105.htm

12 — *Actes et documents de la Quatorzième session de la Conférence de La Haye de droit international privé*. 1980, zv. II (francúzska verzia je dostupná na adrese http://www.hcch.net/index_fr.php?act=conventions.text&cid=24).

13 — Pozri LAGARDE, P.: Dôvodová správa k Haagskemu dohovoru z roku 1996, *Actes et documents de la Dix-huitième session de la Conférence de La Haye de droit international privé*. 1996, zv. II, s. 534, bod 3 (dôvodová správa je dostupná na adrese http://hcch.e-vision.nl/upload/expl34.pdf).

nedávno zdôraznil Súdny dvor v rozsudku vydanom vo veci Rinau. [14] Oba akty majú za cieľ zabezpečiť návrat detí unesených v štáte, v ktorom mali obvyklé bydlisko pred ich neoprávneným premiestnením alebo nevrátením. Táto zhoda takisto vyžaduje jednotný výklad pojmu „obvyklý pobyt".

31. Príslušné medzinárodné dohovory úmyselne nevymedzili obvyklý pobyt a nechávajú na súdy, aby spresnili rysy tohto pojmu v rámci posúdenia skutkového stavu v každej prejednávanej veci. [15] Ako zdôrazňujú vlády, ktoré podali pripomienky, predmetné dohovory vychádzajú z myšlienky, že je potrebné viazať sa na miesto, kde sa skutočne sústreďuje život dotknutého maloletého. Toto stredisko musí byť určené podľa všetkých relevantných okolností a odlíšené od právneho pojmu „bydlisko" [16].

3. Vplyv judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa obvyklého pobytu vo veciach Služobného poriadku úradníkov a sociálneho práva

32. Komisia trvá na ďalších aspektoch svojho návrhu na výklad. Pokiaľ ide o definíciu obvyklého pobytu, odvoláva sa na úvahy vedené počas rokovaní týkajúcich sa dohovoru založeného na článku K.3 Zmluvy o Európskej únii týkajúceho sa právomoci, uznávania a výkonu rozsudkov v manželských veciach. [17]

33. V dôvodovej správe týkajúcej sa dohovoru (správa pani Borrás) je uvedené, že zavedenie definície obvyklého pobytu bolo nakoniec odmietnuté. Osobitne sa však prihliadalo na skutočnosť, že Súdny dvor v rôznych oblastiach vymedzil obvyklý pobyt ako „miesto, kde si dotknutá osoba stanovila trvalé alebo zvyčajné centrum svojich záujmov s vôľou

14 — Rozsudok Súdneho dvora z 11. júla 2008, Rinau (C-195/08 PPU, Zb. s. I-5271, body 49 a 62).

15 — Pozri návrh Komisie, citovaný v poznámke pod čiarou 8, s. 9. LAGARDE, P., vysvetľuje, že zavedenie definície obvyklého pobytu v Haagskom dohovore z roku 1996 bolo odmietnuté, aby sa tým nenarušil výklad mnohých ďalších jestvujúcich dohovorov, ktoré používajú rovnaký pojem (pozri c. d., s. 552, bod 40).

16 — Pokiaľ ide o Haagsky dohovor z roku 1961, pozri dôvodovú správu DE STEIGER, W.: *Actes et documents de la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé*. 1960, zv. IV, s. 225 a nasl. (dôvodová správa je dostupná na adrese http://hcch.e-vision.nl/upload/expl10f.pdf).
Pokiaľ ide o Haagsky dohovor z roku 1980, pozri dôvodovú správu PÉREZ-VERA, E.: *Actes et documents de la Quatorzième session de la Conférence de La Haye de droit international privé*. 1980, zv. III, s. 445, bod 66 (dôvodová správa je dostupná na adrese http://hcch.e-vision.nl/upload/expl28.pdf). Judikatúra súdov štátov, ktoré podpísali Haagsky dohovor z roku 1980, je zapísaná v databanke INCADAT (http://www.incadat.com/index.cfm).
Pokiaľ ide o Európsky dohovor z roku 1980, pozri dôvodovú správu, bod 15 (http://conventions.coe.int/Treaty/fr/Reports/Html/105.htm), ktorá sa odvoláva na pravidlá č. 7 až 11 Uznesenia (72) 1 Výboru ministrov Rady Európy o zjednotení právnych pojmov „bydlisko" a „pobyt" (francúzska verzia tejto rezolúcie je dostupná na adrese https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=587908&SecMode=1&DocId=642776&Usage=2).

17 — Ú. v. ES C 221, 1998, s. 2. Dohovor síce nenadobudol účinnosť, ale z vecného hľadiska ho možno považovať za predchodcu nariadenia č. 2201/2003. Jeho ustanovenia boli vo veľkej miere prevzaté nariadením Rady (ES) č. 1347/2000 z 29. mája 2000 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností k spoločným deťom manželov (Ú. v. ES L 160, s. 19; Mim. vyd. 19/001, s. 209), ktoré bolo nahradené nariadením č. 2201/2003.

zveriť mu stabilný charakter, na účely určenia obvyklého pobytu je dôležité zohľadniť všetky skutkové prvky, ktoré ho tvoria, a najmä skutočné miesto pobytu dotknutej osoby“ [18].

34. Na pojednávaní zástupcovia fínskej a nemeckej vlády, ako aj zástupca Spojeného kráľovstva podali, nie bezdôvodne, námietky proti použitiu tejto definície na účely spresnenia pojmu „obvyklý pobyt“ dieťaťa v zmysle nariadenia ES č. 2201/2003.

35. Citovaná judikatúra sa dotýka konkrétnej otázky Služobného poriadku úradníkov, a to podmienok poskytovania príspevku na expatriáciu. Úradník Európskych spoločenstiev má nárok na tento príspevok len vtedy, ak svoje obvyklé bydlisko presunie do miesta výkonu práce pri svojom nástupe do funkcie, ale nie vtedy, ak tam už predtým býval.

36. Okrem skutočnosti, že predmetná oblasť, a to oblasť Služobného poriadku úradníkov, nevykazuje žiadny spoločný bod s rodinným právom dotknutým v tejto veci, sa takisto z vecných dôvodov nezdá byť možné uplatniť túto definíciu *mutatis mutandis*. Táto definícia kladie prehnaný dôraz na úmysel dotknutej osoby. To je možno možné pri dospelých. Preto dôvodová správa pani Borrás pripomína citovanú judikatúru o právomoci vo veci rozvodov. Pritom v každom prípade to nie je vlastná vôľa detí, ktorá sa zdá byť rozhodujúca, ale skôr vôľa rodičov, ktorým prislúcha na základe ich autority právo určiť miesto pobytu dieťaťa. Práve v rámci sporov týkajúcich sa zverenia dieťaťa do výchovy sa môžu názory osôb, ktorým je dieťa zverené, pokiaľ ide o miesto pobytu dieťaťa, odlišovať. Práve preto úmysel otca a/alebo matky usadiť sa na určenom mieste môže predstavovať len jeden ukazovateľ miesta obvyklého pobytu, ale v žiadnom prípade nie rozhodujúci prvok.

37. Vláda Spojeného kráľovstva tiež správne namieta proti tomu, aby sa definícia pojmu bydlisko vypracovaná Súdnym dvorom na účely výkladu ustanovení sociálneho práva [19] *mutatis mutandis* uplatňovala pri nariadení 2201/2003, vzhľadom na to, že predmetné texty sledujú diametrálne odlišné ciele. Ustanovenia týkajúce sa uplatňovania systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, ktorí sa presťahujú v rámci Spoločenstva, majú za cieľ stanoviť právomoci štátu bydliska a štátu zamestnania na účely poskytovania určených dávok. V tejto súvislosti a na rozdiel

18 — BORRÁS, A.: Dôvodová správa týkajúca sa dohovoru založeného na článku K.3 Zmluvy o Európskej únii týkajúceho sa právomoci, uznávania a výkonu rozhodnutí v manželských veciach (Ú. v. ES C 221, 1998, s. 27, bod 32). Citovaná pasáž je založená najmä na rozsudku Súdneho dvora z 15. septembra 1994, Magdalena Fernández/Komisia (C-452/93 P, Zb. s. I-4295, bod 22) a následne bola stále preberaná v judikatúre Súdu prvého stupňa (pozri napríklad rozsudok Súdu prvého stupňa z 25. októbra 2005, Herrero Romeu/Komisia, T-298/02, Zb. s. II-4599, bod 51).

19 — Rozsudky Súdneho dvora zo 17. februára 1977, Di Paolo, 76/76, Zb. s. 315, body 17 až 22; z 8. júla 1992, Knoch, C-102/91, Zb. s. I-4341, body 21 až 23; z 25. februára 1999, Swaddling, C-90/97, Zb. s. I-1075, body 29 a 30, a z 11. novembra 2004, Adanez–Vega, C-372/02, Zb. s. I-10761, bod 37.

od toho, čo je rozhodujúce, pokiaľ ide o právomoc vo veci zverenia detí do výchovy, tu na prvom mieste nie je záujem dotknutej osoby, ale rozdelenie povinností medzi členské štáty.

4. Dôsledky pre výklad pojmu „obvyklý pobyt“ v zmysle nariadenia č. 2201/2003

38. S prihliadnutím na znenie a ciele nariadenia č. 2201/2003, ako aj na medzinárodné dohovory, je teda potrebné vykladať pojem „obvyklý pobyt“ v článku 8 ods. 1 uvedeného nariadenia ako miesto, kde sa skutočne sústreďuje život dotknutého dieťaťa.

39. Na účely určenia skutočného životného strediska dieťaťa musí vnútroštátny súd prihliadať na všetky skutočnosti existujúce v okamihu podania návrhu na začatie konania. Zostáva zistiť už len to, čo je potrebné považovať za podanie návrhu na začatie konania v takom prípade, ako je tento prípad, v ktorom správne orgány zrejme konali *ex offo*. [20] Rozhodujúcim opatrením by mohlo byť prevzatie do starostlivosti nariadené dňa 16. novembra 2005, pretože predmetné orgány týmto opatrením prvý raz konali tak, aby vyvolali právne účinky. [21]

40. Z vecného hľadiska môže najmä dĺžka trvania a pravidelnosť pobytu, ako aj rodinné a sociálne začlenenie dieťaťa umožniť určiť miesto obvyklého pobytu.

— Dĺžka trvania a pravidelnosť pobytu

41. Aby bolo možné odlíšiť obvyklý pobyt od dočasnej prítomnosti, musí mať pobyt v zásade určité trvanie. Nariadenie č. 2201/2003 v tejto súvislosti nestanovuje minimálnu dĺžku trvania. Otázka, odkedy vykazuje pobyt dostatočne stabilnú povahu, naopak závisí od okolností každej prejednávanej veci. Vek dieťaťa a jeho rodinné a sociálne prostredie môžu mať osobitný význam.

42. Nie je nevyhnutné, aby bol pobyt nepretržitý. Takže dočasná neprítomnosť dieťaťa napríklad počas školských prázdnin nespochybňuje trvalosť obvyklého pobytu. Naopak, nezdá sa byť možné potvrdiť obvyklý pobyt, ak

20 — O pojme „konania, ktoré sa začali“ v zmysle článku 64 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, pozri moje návrhy vo veci C, citované v poznámke pod čiarou 8, body 67 a 68.

21 — Pokiaľ ide o konania, ktoré sa začali v zmysle článku 64 ods. 2 nariadenia č. 2201/2003, zdá sa, že Súdny dvor dokonca potvrdzuje skorší dátum, a to dátum prvých interných opatrení predmetného orgánu na zabezpečenie dôkazov (pozri rozsudok C, citovaný v poznámke pod čiarou 2, bod 72).

sa návrat na pôvodné miesto pobytu zdá byť s ohľadom na skutkové okolnosti neurčitý.

Úmysel rodičov sa môže prejaviť napríklad niektorými hmatateľnými opatreniami, ako je nadobudnutie alebo nájom bytu v hostiteľskom členskom štáte, vyhlásenie pred orgánmi, uzavretie pracovnej zmluvy a zápis dieťaťa do škôlky alebo do školy. Naopak, odchod z bývalého bytu a z práce, ako aj odhlásenie sa u príslušných orgánov môžu naznačovať zánik obvyklého pobytu v pôvodnom štáte.

43. V prípade zákonného presťahovania môže ísť o prenesenie obvyklého pobytu do hostiteľského štátu, dokonca aj po krátkom období. Práve toto naznačuje článok 9 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003. Podľa tohto ustanovenia si súdy členského štátu pôvodného obvyklého pobytu zachovávajú, ako výnimku z článku 8, právomoc počas trojmesačného obdobia nasledujúceho po presťahovaní, na zmenu rozsudku o práve styku, ktorý bol vydaný v tomto členskom štáte predtým, ako sa dieťa presťahovalo, ak sa nositeľ práva styku naďalej obvykle zdržiava v členskom štáte pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa. Toto ustanovenie spočíva na myšlienke, že možno mať obvyklý pobyt na mieste nového bydliska ešte pred uplynutím trojmesačnej lehoty, takže je nevyhnutné stanoviť právomoc odchylne od pravidiel článku 8 v prospech súdov členského štátu pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa.

45. Takisto si možno predstaviť, že vo výnimočných prípadoch počas prechodného obdobia obvyklý pobyt v pôvodnom štáte už nie je, bez toho, aby bolo postavenie v hostiteľskom štáte dostatočne skonsolidované na to, aby umožnilo pripustiť existenciu obvyklého pobytu v tomto štáte. Práve pre takýto prípad článok 13 nariadenia č. 2201/2003 priznáva subsidiárnu právomoc súdom členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza.

44. Článok 9 ods. 1 sa však vzťahuje len na veľmi osobitný prípad. V akejkoľvek inej situácii zahŕňajúcej zmenu miesta je potrebné prihliadať na všetky okolnosti prejednávanej veci. Najmä spoločný úmysel rodičov usadiť sa s dieťaťom v inom štáte môže byť ukazovateľom zmeny miesta obvyklého pobytu.

46. V prípade únosu dieťaťa článok 10 stanovuje, že súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred jeho protiprávnym únosom, si za určitých podmienok zachovávajú svoju právomoc. Únos dieťaťa však nevylučuje prenos obvyklého pobytu dieťaťa do štátu, do ktorého bolo zavlečené. Zmena súdnej právomoci sa v takomto prípade môže uskutočniť okamžite so súhlasom osôb, ktoré majú dieťa zverené do

výchovy, a príslušných orgánov (článok 10 písm. a). V každom inom prípade sa prenesenie právomoci môže uskutočniť až po tom, ako dieťa bývalo v inom členskom štáte počas obdobia najmenej jedného roka (článok 10 písm. b). Len samotné obdobie jedného roka však v tomto kontexte tiež nie je rozhodujúce: prenos právomoci naopak závisí od toho, či nastali okolnosti vymenované v článku 10 písm. b), i) až iv).

— Sociálna a rodinná situácia dieťaťa

47. Stabilita, ktorá umožňuje odlíšiť obvyklý pobyt od obyčajnej prítomnosti, takisto závisí od rodinného a sociálneho prostredia dieťaťa. Vnútroštátny súd si o tom musí urobiť celkový obraz s prihliadnutím na všetky skutočnosti, ktorých význam je rôzny v závislosti od veku detí.

48. Rodinné prostredie v podstate určujú referenčné osoby, s ktorými dieťa žije v mieste pobytu alebo udržiava pravidelné styky, teda rodičia, súrodenci, starí rodičia alebo iní blízki príbuzní. Sociálne začlenenie sa viaže na školskú dochádzku, priateľov, záľuby a predovšetkým na ovládanie jazyka.

49. Aj keď nechcem predbiehať skúmanie všetkých okolností, ktoré prislúcha vnútroštátnemu súdu, niektoré skutočnosti v prejednávanej veci svedčia proti umiestneniu obvyklého pobytu detí C, D a E vo Fínsku od novembra 2005. Pôvodne boli totiž plánované len prázdniny, čo by mohlo svedčiť v prospech zachovania obvyklého pobytu vo Švédsku. Okrem toho opakové presúvanie sa z kempingu do kempingu pravdepodobne neumožnilo deťom vytvoriť si trvalé sociálne väzby s inými osobami ako s ich matkou a nevlastným otcom. K tomuto sa pridáva aj skutočnosť, že deti nechodili do školy.

50. Na druhej strane sa treba domnievať, že deti ovládajú najmenej jeden z úradných jazykov Fínska. Okrem toho sa zdá, že rodičia v novembri upustili od svojho pôvodného úmyslu stráviť vo Fínsku len prázdniny. To potvrdzuje skutočnosť, že rodina mala úmysel nasťahovať sa do sociálneho ubytovania prinajmenšom od októbra 2005.

51. Ak by fínske súdy napriek tomu dospeli k záveru, že C, D a E v skúmanom okamihu nemali obvyklý pobyt vo Fínsku, takže ich právomoc nemôže byť založená na článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, právomoc fínskych súdov by aj tak mohla vyplývať z článku 13. To predpokladá, že s prihliadnutím na uvádzané kritériá nemožno určiť žiadne iné miesto obvyklého pobytu, najmä nie vo Švédsku.

52. Preto je potrebné na druhú otázku odpovedať takto: obvyklý pobyt dieťaťa podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 je na mieste, kde sa nachádza stredisko záujmov dieťaťa, s prihliadnutím na všetky relevantné skutkové okolnosti, najmä na dĺžku trvania a pravidelnosť pobytu, ako aj na jeho rodinné a sociálne začlenenie. Iba ak nemôže byť určené žiadne miesto obvyklého pobytu v už citovanom zmysle a ak neexistuje žiadna právomoc na základe článku 12 [22], majú podľa článku 13 ods. 1 právomoc súdy členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza.

C — *O tretej prejudiciálnej otázke*

53. Tretia otázka, rozdelená do troch častí, sa týka výkladu článku 20 nariadenia č. 2201/2003. Toto ustanovenie stanovuje, že v naliehavom prípade sú súdy členského štátu oprávnené prijať predbežné opatrenia alebo ochranné opatrenia stanovené zákonom tohto štátu, aj keď im toto nariadenie nepriznáva právomoc rozhodovať vo veci samej.

54. Výklad tohto ustanovenia je pre výsledok tejto veci rozhodujúci iba v prípade, ak by vnútroštátny súd s ohľadom na odpovede na druhú otázku dospel k záveru, že právomoc fínskych súdov nevyplýva z článkov 8 alebo 13 nariadenia č. 2201/2003.

1. O časti a) tretej otázky

55. V tejto časti sa vnútroštátny súd pýta na podmienky, na ktoré článok 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 viaže prijatie takého naliehavého ochranného opatrenia vo veci rodičovských práv a povinností, ako je okamžité prevzatie dieťaťa do starostlivosti.

56. V rámci výkladu článku 20 ods. 1 je potrebné mať na mysli, že toto ustanovenie priznáva právomoc súdom, ktoré nie sú oprávnené rozhodovať vo veci samej podľa ustanovení nariadenia č. 2201/2003 a ktoré by teda mali podľa článku 17 uvedeného nariadenia vyhlásiť, že nemajú právomoc. Článok 20 ods. 1 je teda v zásade potrebné vykladať striktne. To nič nemení na tom, že súdy musia mať v naliehavom prípade právomoc nariadiť všetky opatrenia, ktoré si vyžaduje záujem dieťaťa.

22 — Prednosť článku 12 pred článkom 13 však spôsobuje problémy (pozri RAUSCHER, TH., in: RAUSCHER, TH.: *Europäisches Zivilprozessrecht*. Zv. I. 2. vyd. München 2006, článok 13, bod 5).

57. Zo znenia ustanovenia však po prvé vyplýva, že opatrenia sa môžu týkať len detí, ktoré sa nachádzajú v štáte súdu, na ktorý bol podaný návrh na začatie konania. Súd štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, je totiž schopný z dôvodu geografickej blízkosti posúdiť, aké naliehavé opatrenia je v prípade potreby vhodné prijať. Okrem toho môže dohliadať na vykonanie opatrení. Podmienky stanovené v tejto súvislosti článkom 20 ods. 1 sú v tomto prípade splnené. V prejednávanej veci nie je potrebné vyjadriť sa k otázke diskutovanej v doktríne, či článok 20 predstavuje samotný základ právomoci na účely prijatia ochranných opatrení alebo či sa tento článok obmedzuje na odkaz na vnútroštátne pravidlá právomoci súdu, na ktorý bol podaný návrh na začatie konania.[23] Zdá sa totiž, že fínske súdy mali aj na základe vnútroštátneho práva právomoc nariadiť okamžité prevzatie do starostlivosti v súlade s článkom 18 zákona o ochrane detí.

58. Po druhé musí ísť o naliehavý prípad. O naliehavý prípad ide vtedy, keď je nevyhnutné okamžité prijatie opatrenia, z hľadiska súdu, na ktorý bol podaný návrh na začatie konania, v štáte, v ktorom sa dieťa nachádza, na ochranu záujmu dieťaťa.

59. V tejto súvislosti nemožno kritérium naliehavého prípadu v článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 uplatňovať bez prihliadania na odsek 2 tohto istého článku. Podľa článku 20 ods. 2 platnosť predbežných opatrení zanikne, len čo súd, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci samej, prijal opatrenia, ktoré považuje za primerané. Ako zdôrazňuje vláda Spojeného kráľovstva, článok 20 ods. 2 zaručuje kontinuitu súdnej právomoci, v rámci ktorej môže súd, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci samej, kedykoľvek začať vo veci konať. Ako správne pripomína nemecká vláda, pravidlá rozdelenia právomocí v nariadení nemôžu byť teda zbavené ich podstaty príliš širokým výkladom pojmu naliehavý prípad v zmysle článku 20 ods. 1.

60. Po tretie článok 20 ods. 1 dovoľuje len prijímanie predbežných opatrení. Konečné rozhodnutie vo veci môže vydať výlučne súd, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci samej. Článok 20 však nestanovuje časové obmedzenie, pokiaľ ide o trvanie platnosti predbežných opatrení. Ak súd, ktorý prijal ochranné opatrenie, neobmedzil jeho časovú platnosť alebo ho nezrušil, toto opatrenie zostáva v platnosti v súlade s článkom 20 ods. 2, až kým súd, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci samej, nekoná.

61. Komisia sa však v rámci tretej časti otázky odvoláva na judikatúru týkajúcu sa článku 24 dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych

23 — K tejto kontroverzii pozri ANDRAE, M.: Zur Abgrenzung des räumlichen Anwendungsbereichs von KSÜ und autonomen IZPR/IPR. In: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahsnrechts — IPRax*. 2006, s. 82 (na strane 85 a nasl.).

a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v ES L 299, 1972, s. 32, ďalej len „Bruselský dohovor“), ktorý zodpovedá článku 31 nariadenia č. 44/2001. [24] Podľa tejto judikatúry sú „predbežné opatrenia“ v zmysle týchto ustanovení určené na zachovanie skutkového alebo právneho stavu s cieľom ochrany práv, ktorých uznanie sa navrhuje na súde s právomocou konať vo veci samej. [25] Sudca by mal mať právomoc podriadiť svoj súhlas všetkým podmienkam, ktoré zabezpečia predbežný alebo ochranný charakter opatrenia, ktoré nariadi. [26]

62. Keďže na švédske súdy, ktoré by mohli mať právomoc rozhodovať vo veci samej, nebol podaný návrh na začatie konania, opatrenia na prevzatie do starostlivosti a umiestnenie, ktoré nariadil 15. decembra 2005 perusturvalautakunta, by mohli byť platné až do dovŕšenia plnoletosti detí, čo by bolo v rozpore s citovanou judikatúrou. Keďže nariadenie č. 2201/2003 nestanovuje mechanizmus postúpenia veci príslušnému súdu (k tejto téme pozri tretiu časť otázky), po uplynutí platnosti predbežných opatrení by mohla vzniknúť medzera v ochrane, čo by bolo v rozpore s cieľmi nariadenia.

63. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že na jednej strane uplatňovanie judikatúry týkajúcej sa predbežných opatrení podľa Bruselského dohovoru na základe analógie v tomto kontexte by mohlo naraziť na ťažkosti. Predbežné opatrenia v občianskych a obchodných veciach v zmysle tohto dohovoru alebo nariadenia č. 44/2001 slúžia na ochranu práv žalobcu a dočasne na tento účel zasahujú do práv žalovaného. Práve preto je potrebné, aby sa takéto predbežné opatrenia nariadené sudcom, ktorý nemá právomoc rozhodovať vo veci samej, obmedzovali len na to, čo je nevyhnutné.

64. Naopak, pokiaľ ide o opatrenia v zmysle článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, na prvom mieste je záujem dieťaťa, keďže ono samo nie je schopné zabezpečiť si obranu svojich záujmov. Ochranné opatrenia sú určite zásahom do výsostných práv rodičov dieťaťa. Tí však môžu podať návrh na začatie konania na príslušný súd a v prípade potreby tak dosiahnuť, aby zanikla platnosť predbežných opatrení v zmysle článku 20 ods. 2. V tom spočíva značný rozdiel v porovnaní s článkom 24 Bruselského dohovoru a článkom 31 nariadenia č. 44/2001, ktoré neobsahujú analogické ustanovenie.

65. Na druhej strane Komisia správne uvádza, že miesto obvyklého pobytu detí mohlo byť prenesené do Fínska počas ich prevzatia a umiestnenia do starostlivosti nariadeného fínskymi orgánmi. Z toho by vyplývalo, že by fínske súdy mali podľa

24 — Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

25 — Rozsudky Súdneho dvora z 26. marca 1992, Reichert a Kockler, C-261/90, Zb. s. I-2149, bod 34; zo 17. novembra 1998, Van Uden, C-391/95, Zb. s. I-7091, bod 37, a z 28. apríla 2005, St. Paul Dairy Industries, C-104/03, Zb. s. I-3481, bod 13.

26 — Rozsudky Súdneho dvora z 21. mája 1980, Denilauler, 125/79, Zb. s. 1553, bod 15; Van Uden, citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 38, a St. Paul Dairy Industries, citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 14.

článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 právomoc rozhodovať vo veci samej v rámci nového následne začatého konania. V každom prípade, vzhľadom na to, že rodina odišla zo Švédska už dávnejšie, že neplánuje vo Fínsku stráviť len prázdniny a že v dôsledku objektívnych skutkových okolností je návrat do Švédska nepravdepodobný, zachovanie obvyklého pobytu vo Švédsku sa zdá byť málo pravdepodobné. Fínske súdy by preto mohli mať právomoc na základe článku 13 v rámci nového konania, ak by ešte nebol potvrdený obvyklý pobyt vo Fínsku. Preto nie je opodstatnené obávať sa „medzier v právomoci".

2. O časti b) tretej otázky

66. V druhej časti otázky sa vnútroštátny súd snaží zistiť, či ochrannými opatreniami uvedenými v článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sú len opatrenia, ktoré môžu byť nariadené na základe ustanovení vnútroštátneho práva, a či sú tieto ustanovenia týkajúce sa predmetných opatrení na účely uplatňovania článku 20 ods. 1 záväzné.

67. V súlade s jeho znením predmetné ustanovenie umožňuje prijímanie predbežných opatrení stanovených vnútroštátnou právnou úpravou. Okrem podmienok, ktoré boli vysvetlené vyššie v rámci odpovede na prvú časť otázky, článok 20 nariadenia č. 2201/2003 neukladá žiadnu dodatočnú požiadavku, čo sa týka obsahu platných ustanovení vnútroštátneho práva. [27]

68. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že pojem predbežné opatrenie predstavuje v práve Spoločenstva samostatný pojem. Ako správne uvádzajú fínska vláda a Komisia, článok 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 nevylučuje prijímanie opatrení, ktoré ustanovenia vnútroštátneho práva výslovne neoznačujú za predbežné opatrenia. Tak ako to vyplýva z odpovede na prvú časť otázky, tento článok umožňuje prijímanie akýchkoľvek opatrení, ktoré sú nevyhnutné na ochranu záujmu dieťaťa až do času, kým nezasiahne súd, ktorý má právomoc rozhodovať vo veci samej, a ktoré nemajú konečnú povahu.

69. Nakoniec povinnosť určiť, aké opatrenia môžu byť prijaté na základe vnútroštátneho práva, a či sú ustanovenia vnútroštátneho práva záväzné, prislúcha vnútroštátnemu súdu.

27 — Medzi predmetnými ustanoveniami sú kolízne pravidlá, ako správne zdôrazňuje nemecká vláda. Ak tieto pravidlá vyhlasujú za uplatniteľné právo iného štátu, článok 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 nevylučuje uplatňovanie predmetných ustanovení, na ktoré odkazujú kolízne normy štátu súdu, na ktorý bol podaný návrh na začatie konania.

3. O časti c) tretej otázky

v záujme dieťaťa zaistila kontinuita právomoci na účely prijímania opatrení vo veci rodičovských práv a povinností.

70. Vnútroštátny súd sa tiež pýta či musí byť vec postúpená z úradnej moci príslušnému súdu členského štátu, ak bolo vykonané ochranné opatrenie.

74. Nariadenie č. 2201/2003 však vôbec nezakazuje sudcovi, ktorý prijal predbežné opatrenie, aby informoval o týchto opatreniach súd, ktorý má podľa neho právomoc konať vo veci samej. V tejto súvislosti by sa mohol obrátiť na ústredný orgán, ktorý sa podľa článku 55 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 môže skontaktovať s ústredným orgánom druhého členského štátu.

71. V prospech pripustenia takejto povinnosti sa vyjadrila jedine grécka vláda, zatiaľ čo všetky ostatné dotknuté strany ju odmietli, keďže neexistuje žiadne ustanovenie v tomto zmysle.

72. Jedine článok 15 nariadenia č. 2201/2003 skutočne stanovuje postúpenie veci súdu, ktorý je v lepšom postavení, aby rozhodoval vo veci. Toto ustanovenie však ponúka túto možnosť len súdom, ktoré majú právomoc na rozhodovanie vo veci samej. Pokiaľ ide o súd, ktorý na základe článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 prijal predbežné opatrenie na základe vnútroštátnej právnej úpravy, žiadne ustanovenie nestanovuje postúpenie veci súdu, ktorý má právomoc na rozhodovanie vo veci samej.

D — *O štvrtej prejudiciálnej otázke*

75. Vnútroštátny súd sa snaží nakoniec zistiť, či súd, ktorý nemá právomoc podľa nariadenia č. 2201/2003, musí zamietnuť návrh ako neprípustný alebo postúpiť vec súdu iného členského štátu.

73. Z dôvodov uvádzaných v odpovedi na druhú časť otázky sa povinnosť postúpiť vec už nejaví ako nevyhnutná na to, aby sa

76. Podľa článku 17 nariadenia č. 2201/2003, ak sa začalo konanie na súde členského štátu vo veci, v ktorej podľa tohto nariadenia nemá právomoc konať a ktorá patrí podľa tohto

nariadenia do právomoci súdu iného členského štátu, súd musí aj bez návrhu vyhlásiť, že nemá právomoc. Nariadenie č. 2201/2003 v tomto prípade nestanovuje postúpenie veci príslušnému súdu iného členského štátu.

77. Grécka vláda správne zdôrazňuje, že cieľom nariadenia č. 2201/2003 je zaistiť kontinuitu súdnej právomoci, pokiaľ ide o opatrenia vo veci rodičovských práv a povinností. To je v podstate účelom článkov 8 a 13 nariadenia č. 2201/2003. Ak nejde o naliehavý prípad, s opatreniami možno počkať, kým začnú súdy príslušné podľa týchto ustanovení konať z úradnej moci alebo po tom, ako bol na ne podaný návrh na začatie konania v tomto zmysle, ak iný súd vyhlásil, že nemá právomoc.

78. Pravidlá stanovené nariadením č. 2201/2003 však nemôžu zaručiť, že príslušný súd bude informovaný o tom, čo sa deje v inom členskom štáte. Pretože zákonodarca povinnosť postúpiť vec nestanovil, nemožno ju vyvodiť len z cieľov, ktoré sleduje nariadenie č. 2201/2003.

79. Okrem toho súd, ktorý ešte nemal právomoc v čase, keď bol podaný návrh, môže získať právomoc na účely nového konania, ak bol obvyklý pobyt prenesený v priebehu prvého konania do predmetného členského štátu. Povinnosť postúpiť vec na príslušný súd v čase, keď je podaný návrh na účely prvého konania, môže byť teda neprimeraná.

80. V každom prípade nariadenie č. 2201/2003 nezakazuje súdu, ktorý nemá právomoc, aby o svojom rozhodnutí informoval súd iného členského štátu, ktorý považuje za príslušný. V tejto súvislosti je takisto možné obrátiť sa na ústredné orgány uvedené v článku 55 nariadenia č. 2201/2003. V prípade takéhoto postúpenia informácií, ktoré nariadenie nestanovuje, z iniciatívy súdu, ktorý nemá právomoc, súd iného členského štátu, príjemca informácie, nemôže byť touto informáciou viazaný, pokiaľ ide o jeho právomoc. Práve naopak, len tomuto súdu prislúcha preskúmať, či má právomoc konať vo veci.

V — Návrh

81. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem Súdnemu dvoru, aby na prejudiciálne otázky Korkein hallinto-oikeus odpovedal takto:

1. Článok 1 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, zmeneného a doplneného nariadením Rady (ES) č. 2116/2004 z 2. decembra 2004, sa má vykladať v tom zmysle, že pod pojem „občianske veci“ v zmysle tohto ustanovenia patrí rozhodnutie prijaté formou jediného rozhodnutia v rámci predpisov verejného práva týkajúcich sa ochrany detí, ktorým sa nariaďuje okamžité prevzatie dieťaťa a jeho umiestnenie mimo vlastnej rodiny do detského domova.

2. Obvyklý pobyt dieťaťa podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 je na mieste, kde sa nachádza stredisko záujmov dieťaťa, s prihliadnutím na všetky relevantné skutkové okolnosti, najmä na dĺžku trvania a pravidelnosť pobytu, ako aj na jeho rodinné a sociálne začlenenie. Iba ak nemôže byť určené žiadne miesto obvyklého pobytu v už citovanom zmysle a ak neexistuje žiadna právomoc na základe článku 12, majú podľa článku 13 ods. 1 právomoc súdy členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza.

3. a) Článok 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 umožňuje súdom členského štátu v naliehavom prípade prijať akékoľvek predbežné opatrenia určené na ochranu dieťaťa nachádzajúceho sa v tomto štáte, a to aj vtedy, ak podľa nariadenia majú právomoc rozhodovať vo veci samej súdy iného členského štátu. V takom prípade o naliehavý prípad ide vtedy, keď je z hľadiska súdu, na ktorý bol podaný návrh na začatie konania v štáte, v ktorom sa dieťa nachádza, nevyhnutné okamžité prijatie opatrenia na účely ochrany záujmu dieťaťa.

b) Článok 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 umožňuje nariadiť predbežné opatrenia stanovené zákonom členského štátu súdu, na ktorý bol podaný návrh na začatie konania, bez toho, aby bolo v tomto ohľade nevyhnutné, aby boli tieto opatrenia vo vnútroštátnom práve kvalifikované ako predbežné opatrenia. Nakoniec povinnosť určiť, aké opatrenia môžu byť prijaté na základe vnútroštátneho práva, a či sú ustanovenia vnútroštátneho práva záväzné, prislúcha vnútroštátnemu súdu.

c) Nariadenie č. 2201/2003 neukladá súdu, ktorý prijal predbežné opatrenia na základe článku 20 ods. 1, povinnosť postúpiť vec súdu iného členského štátu, o ktorom sa domnieva, že má právomoc rozhodovať vo veci samej. Nebráni však tomu, aby súd, na ktorý bol podaný návrh na začatie konania, informoval príslušný súd o prijatých opatreniach priamo alebo prostredníctvom ústredných orgánov.

4. Súd, ktorý podľa nariadenia č. 2201/2003 nemá právomoc rozhodovať vo veci samej a ktorý nepovažuje za nevyhnutné prijať predbežné opatrenia na základe článku 20 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, musí vyhlásiť, že nemá právomoc konať vo veci v súlade s článkom 17 uvedeného nariadenia. Nariadenie č. 2201/2003 nestanovuje postúpenie veci súdu, ktorý má právomoc. Nariadenie č. 2201/2003 však nebráni tomu, aby súd, na ktorý bol podaný návrh na začatie konania, informoval príslušný súd o svojom rozhodnutí, buď priamo, alebo prostredníctvom ústredných orgánov.